

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina ulteriora exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1751

Art. 2. Argumenta pro Contractu trino.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63780](#)

Sect. VI. De Contractu Trino. 91

Uſura Contractus Trini, postquam synopsis voluminosi operis
Brœderſeniani Italico sermone ab Illustri Viro fuerat divulgata.

§. 160.

Patroni benignioris sententiæ innituntur potissimum his argumentis, quod ista conventio, triplicem in se contractum involvens, I. nec substantiæ singulorum horum contra-
etuum, II. nec æquitati naturali, III. nec legibus positivis aduersetur: sed potius IV. rationi, V. sacris Canonibus, VI. Legibus civilibus, VII. & communi timoratorum pra- xi, à Viris doctissimis comprobatae, sit conformis.

Art. 2.

ARGU-
MENTA
PRO CON-
TRACTU
TRINO.
Defendit,
tur Con-
tractus,
Trinus,

§. 161.

I. Leges, ex quibus naturam contractuum discimus, ea *Quia nec ratione posse iniri societatem dicunt, ut quis lucri partem ferat, de damno non teneatur:* (a) *ut nullius partem damni alter sentiat, lucrum vero commune sit.* (b) Hoc cum contingat per Assecurationem, bene infertur, Assecurationem posse locum habere inter duos socios: (§. 126. seqq.) ut etiam conventionem de lucro certo pro incerto, cum eadem leges approbent societatem, in qua socius collatam *pecuniam cum certa quantitate ex pacto recipit.* (§. 151.) Frustra igitur dicitur, hos tres contractus non posse simul iniri inter easdem personas, licet juxta omnes celebrari possint inter plures: neque natura unius excludat conjunctionem aliorum. Nam quæ naturalia sunt alicui contractui, uti communio damni naturalis est societati, possunt per pactum abesse, quin evertatur substantia contractus.

(a) §. 2. *Inst. de Societ.*

(b) L. 29. §. 1. ff. *pro socio.*

§. 162.

II. *Æquitati naturali nequaquam obest conjunctio horum contractuum; nam inæqualitas, quæ per Assecurationem* *Nec æqui-
tati na-
turali:*

M 2

So-

92 CAP. II. De Pecun. collocanda ad lucrum per Contractum.

Societati advenit, compensatur per spem majoris lucri, quod socio assecuranti permittitur. Quænam autem sit perfecta æqualitas ex communi æstimatione desumai debet, quamvis in ejusmodi negotiis mutuo consensu facile recedi possit ab æqualitate, quando exinde Charitas non læditur: supponimus autem talem conventionem nequaquam fieri cogente necessitate, cui subveniendi facultas sit in altero. Salva igitur Charitate & Justitia nihil committitur contra æquitatem naturalem, si ea æqualitas servetur, celebrando tres contractus cum socio, quæ servanda esset contrahendo cum tribus diversis.

§. 163.

Nec Legibus positivæ adversatur.

III. *Leges positivæ* contra conjunctionem horum contractuum ignotæ sunt Doctoribus Hispanis, Lusitanis, Belgis, Germanis, pluribus Galliarum Provinciis, & pluribus Italies, ipsisque Romanis. Nam Constitutio SIXTI V. in quantum est declaratoria Juris naturalis, non damnat hunc contractum, si servetur debita æqualitas: præcisè autem ex vi legis positivæ circa contractus civiles, non egreditur territorium Pontificium, nisi ab aliis Principibus adoptetur. Quando igitur speciale statutum huic contractui obstat, nihil per hoc generali doctrinæ de honestate ejusdem detractum creditur. Certè communis aliqua Constitutio Juris Canonici aut Civilis, quæ aduersetur, hucusque exhiberi non potuit.

§. 164.

Sed potius rationi:

IV. *Rationi* magis consentaneum videtur, ut triplex iste contractus potius cum uno, quam cum tribus ineatur, si-
cuti causæ connexæ nequaquam dividendæ, sed in eodem tribunal iudicandæ sunt, licet intuitu unius causæ forum non esset competens, modò Judex simpliciter Jurisdictionis sit capax. Ex iisdem fere rationibus, licet naturæ Societatis conformis sit communio damni; nihilominus si quis asse-
cura-

curari sortem suam cupit, simûlque computationum tricas
aversatur; commodiùs cum socio suo volente & optante,
hæc pacta init, quâm ut per ambages, & non sine novis
impensis, cum alio contractum assecurationis, cum tertio
conventionem de lucro certo minore pro majore incerto
celebret. Magis etiam consultum est Mercatoribus, qui tali
modo rationum libros edere non tenentur, nec tamen infi-
delis computi accusari possunt. Hac igitur via magis acui-
tur industria mercatorum: divites verò libentiùs pecunias
suas ad promovendum bonum publicum conferunt.

§. 165.

V. Si *Sacros Canones* consulamus, favere huic trino con- *Sacris*
tractui videtur INNOCENTIUS III. Pontifex, (a) qui, cum *Canonici*
vir ad inopiam vergeret, & cautionis præstandæ impotens *bus*,
esset, jubet dotem mulieris *alicui mercatori committi*, *ut de*
parte honesti lucri dictus vir onera possit matrimonii sustentare.
Contractum Societatis in hoc casu suaderi à Pontifice, non
est dubium. Apparet autem, etiam pactum Assecurationis
esse adjectum; alias periculo longè magis æstimabili exponi
dotem voluisse Pontifex. Nam damnum Mercatori casu
fortuito obveniens, ex natura Societatis continget etiam
pro rata dotem, utpote cuius periculum, quod *Juris* vocatur,
& solum ex aliquorum sensu æstimationem suscipit, (*Diff. II.*
§. 44.) mercator absque contractu Assecurationis in se non
transferret: uxor proin dejiceretur omni jure eam re-
petendi, si casu, qui apud mercatorem est frequentissimus,
periret. Econtra dos pecuniaria apud maritum exposita,
non subjicitur fortuitis œconomiae detrimentis, utpote quæ
semper repeti potest ex bonis mariti, cui etiam juxta effa-
tum INNOCENTII in dicto casu ne quidem committi de-
bet nisi sub idonea cautione, quam tamen à Mercatore præ-
standam Pontifex non exigit. Consequenter absque pacto
Assecurationis pejore loco collocata, & periculo magis æsti-

M 3

ma-

94 CAP. II. De Pecun. collocanda ad lacrum per Contractum.

mabili & frequentiori exposita fuisset dos apud mercatorem. Hæc certè mens non erat Pontificis, qui omni meliori modo securitati dotis consultum volebat: velle autem hoc alter non potuit, nisi per pactum Assecurationis cum mercatore initum circa ipsam dotem, & fructus ejus, ex quibus onera matrimonii sustentari debebant. Adiectam quoque fuisse conventionem de lucro certo pro incerto, omnino verisimile est; nam parum aptè uxor vel maritus impliciti fuissent mercatoris ratiociniis, quorum forte erant omnino imperiti: aptissimè autem intentus finis sustentandi onera conjugalia obtinebatur per pactum de certa parte honesti lucri concedenda, cui fini non satisficeret per lucrum incertum. Videtur igitur hæc Decretalis INNOCENTII exhibere elegantissimum Paradigma Contractus Trini. Quæcunque aliæ interpretationes fingantur, vix satisfacient animo contrariis Ideis non præoccupato.

(a) C. per vestras. 7. de donat. int. vir. & uxor.

§. 166.

Eorumque
Glossæ: Neque alia Pontificis mens ex Glossa (a) erui potest, dum ait: *Non tenetur maritus senerari dotem, & de usuris alere uxorem, sed convertat eam in Societatem honestam, vel aliquod commercium, & ex lucro honesto eam alat.* Ingenio P. CONCINÆ opus est, ut ex his verbis extundatur damnatio Contractus trini. (b) Neque clariùs hæc eruitur ex altera Glossa (c) ab eodem Authore allegata, quæ innuit, si quis pecuniam suam dedit negotiatori, ut inde emat merces, & det sibi partem lucri, licitum id non esse, si periculum spectet ad recipientem, ut sit inter eos contractus mutui &c. Haud dubiè non licet exigere lucrum ex mutuo, cuius periculum spectat ad recipientem. Pergit Glossa, licitum fore lucrum, si societatem contrahant, & tum periculum spectet ad utrumque &c. Optimè discurrit Glossa, sed nihil exinde evincitur contra patro-

patronos Contractus trini. Hi enim facilè admittunt, quòd Societas, excluso omni alio pacto, periculum faciat utrinque commune. Quæstio in eo vertitur, an hoc periculum non possit transferri in unum solum, modò aliunde istud onus ad æqualitatem compensetur. Posse id fieri, nequaquam negant allegati textus.

- (a) In cit. c. 7. v. Honesti lucri.
- (b) De Usur. contr. trin. Diff. 1. c. 5. §. 2. n. 3.
- (c) In c. 3. XIV. q. 3. v. Negotiatoribus.

§. 167.

VI. Legem Civilēm Contractui faventem suprà (§. Legibus Civilibus: 151.) adduximus. Dabatur ibi pecunia in Societatem: ad debatur pactum de hac pecunia cum certa quantitate recipienda: neque hoc pacto contractum Societatis in mutuum converti credit Jure-Consultus, sed pro socio actionem esse constituit: aperta hic continetur contractus trini formula. An parum curandas leges civiles dicemus, utpote quæ usuras jure naturali vetitas permittunt? Verùm hoc loco non agitur de usuris permittendis, vel prohibendis: agitur solummodo de natura contractus societatis, quam Leges civiles tradunt, explicant, suisque limitibus & regulis circumscribunt. Hanc Societatis naturam non ex Theologia, sed ex Legibus discamus oportet. Potest Theologus contractum aliquem à Legibus civilibus traditum damnare, quòd Charitati vel Justitiae aduersetur: non potest autem aliam suis solummodo Ideis conformem contractus naturam effingere. Cùm igitur leges eam esse societatis naturam dicant, ut conjungi partiatum pactum Assecurationis & recipiendæ certæ quantitatis pro lucro incerto: qua confidentia quispiam affirmabit, contractum Societatis per hæc pacta immutari in mutuum? Si autem appositis istis pactis salva persistit Societas, usura non committetur, utpote quæ in solo mutuo reperitur. Si usuræ vitium

96 CAP. II. De Pecun. collocanda ad lucrum per Contractum.

vitium effugimus, vix aliud in contractu trino secundū suam substantiam considerato, timendum restat; nam ex peculiaribus circumstantiis, vel perversitate contrahentium, unde Charitatis aut Justitiæ leges nonnunquam forsan lēduntur, non dimetimur Honestatem ipsius contractus.

§. 168.

Et timora-

torum

praxi est

conformis.

VII. *Communem timoratorum praxin in illis potissimum locis considerare oportet, in quibus magna confluit mercatorum, aliorūque negotiantium copia.* Ibi enim Viros probitatem conspicuos, Ecclesiasticos æquè ac Laicos, passim ex hoc contraētu cum mercatoribus inito lucrum capere, nemini ignotum est. Comprobari autem hanc praxin à Viris doctissimis, nemo inficiabitur, nisi ab eorum numero excludatur JOANNES ECKIUS, (a) JOANNES MAJOR, (b) MARTINUS NAVARRUS, (c) JOANNES MALDERUS, (d) Cardinal. TOLETUS, (e) LUDOV. MOLINA, (f) LEONARD. LESSIUS, (g) Card. de LUIGO, (h) HONORAT. LEOTARDUS, (i) BARTHOL. MASTRIUS (k) cum Scotistis ab eodem allegatis, GIBALINUS, (l) M. ANTON. SABELLUS (m) aliquique plurimi, quibus accedunt recentissimè Approbationes diversarum Academiarum & Facultatum Theologicarum, nempe Coloniensis, Trevirensis, Complutensis, Salmantinæ, Ingolstadiensis, Friburgo-Brisgoicæ, Moguntinæ: quas verbotenus exhibet libellus tertium Parisiis editus anno 745. (utī præfert titulus) & inscriptus: *Examen Theologique sur la Société du prêt à rente.* Præmittitur huic Editioni Approbatio Celsissimi Principis & Episcopi Basileensis, qui doctrinam de licentia Contractus Trini à Confessariis & Pœnitentibus suæ Dioeceseos in praxin deduci permittit. Approbatio hæc data & impressa est ante librum à P. Concina editum,

in

in quo sæpius provocantur Probabilistæ, ut vel unicum exhibeant Episcopale Edictum in favorem Contractus Trini.

- (a) In MSto libro, de quo suprà §. 158.
- (b) In 4. Sentent. diff. 15. q. 49.
- (c) Manual. Confess. c. 17. à n. 254. & de Usuris in C. Si fæneraveris. à n. 32.
- (d) In 2. 2. de Just. tr. 5. c. 2. dub. 9.
- (e) Instruct. Sacerdot. l. 5. c. 41. n. 3.
- (f) De J. & J. tr. 2. disp. 417.
- (g) De J. & J. l. 2. c. 25. dub. 3.
- (h) De J. & J. disp. 33. sect. 4.
- (i) De Usur. q. 31. n. 12. seqq.
- (k) Theol. Moral. disp. 5. n. 135. seqq.
- (l) De Usur. lib. 6. per tot.
- (m) Variar. Resolut. cap. 17.

§. 169.

Benigniori doctrinæ circa honestatem Contractus trini *Art. 3.*
se opponunt alii, & usuræ vitium in eo latere putant, idque ARGU-
fibi videntur demonstrare I. ex testimoniis Patrum: II. De CONTRA
cisionibus Conciliorum: III. Decretis Pontificum: IV. quod CONTRA-
Contractus trinus sit lepidissima chimæra, & purum figmen- CTUM
tum Casuistarum, cum per adjecta pacta videatur substantia TRINUM.
Societatis everti: V. & Justitia lædi: VI. ita ut potius sit pu- Contra.
rum mutuum: VII. eoque admisso eludantur omnes leges etum tri- Contra.
Divinæ & humanæ adversus usuras: VIII. cum magno scan- num oppo-
dalo etiam Acatholicorum: IX. unde damnari hic Contra-
ctus meretur, saltem quia est summè periculosus: X. & re- nuntur.
vera damnatus dicitur communissima autoritate Theolo-
gorum & Juris-Consultorum. Ut hæc argumenta partim
pro dignitate sua elucidentur, partim pro levitate sua refel-
lantur, spisso volumine opus esset: nos paucis verbis ea at-
tingimus, adjuncta responsione benigniorum Authorum.

Diff. III.

N

§. 170.